

Walsh J. James, M. D. Ph. D., Litt. D. K. C. St. G., Dean and Professor of the History of Medicine and of Nervous Diseases at Fordham University School of Medicine; Professor of Physiological Psychology at the Cathedral College: *Education, How Old the New. Second Impression.* Fordham University Press: 110 West 74 th Street, New York City. U 8°. Str. VIII + 459. Ukusno vezana stoji 10 kr.

Kao nekoć tako je i danas pitanje odgoja znamenito. Na žalost većina naroda opojena duhom razvratnih ideja baca u nedohvat uspješni odgoj prošlosti. Odatle prijeti rasap našem društvu. To je nit, kojom je protkana Walsh-ova knjiga.

Auktor nas vodi sa neprekinutim koncem po labirintu sadašnje odgojne zgrade, i na više se mjesta zaustavlja, da nam u najjasnijim slikama predoči, kamo je dopro moderni odgoj. Vazda se pisac osvrće na prošlost, da nam tim pokaže, koliko i kako su bili stariji napredniji i iskustveniji od današnjeg naraštaja u korisnom po čovječanstvo odgoju.

Prof. Walsch je obradio svoj temat ovim poglavljima:

1. „Odakle potječe novi odgoj“ („Education, How old the new“, 1-60);
2. „Prvo savremeno sveučilište“ („The first modern University“, 61-90);
3. „Sredovječna znanstvena sveučilišta“ („Medieval Scientific Universities“, 91-152);
4. „Kakav pučki odgoj trebamo?“ („Ideal Popular Education“, 153-196);
5. „Utjecaj žene na odgoj“ („Cycles of Feminine Education and Influence“, 197-270);
6. Crkva u radu za ženski odgoj“ („The Church and Feminine Education, 297-346);
7. „Postanak američkog odgoja“ („Origins in American Education, 297-346);
8. Liječništvo u prošlosti i sadašnjosti“ („The Medical Profession for Six thousand Years, 347-374);
9. „Liječničke škole na sveučilištima“ („University Medical Schools, 375-4.0);
10. „Sveučilištarac u življenju“ („The

College Man in Life“, 401-430); 11. „Djelatnost američkih književnika“ („New Englandism“, 431-459).

Ova poglavlja nijesu drugo već upunjena predavanja i besjede, što ih je učeni pisac držao po raznim učilišnim zavodima. Takovim načinom obradjena predavanja piscu su bila prigodna, da nam u što žarkijim slikama prikaže ono pitanje, što ga zovemo „odgojem“ ili u širem smislu „naobrazbom“ (kulturom). Naravno je, da se je auktor pri ovomu pitanju najčešće dotakao liječničke odgoje, kao svojeg omiljelog predmeta.

Skoro na svakoj stranici Walsh-ova djela govor je o djelotvornom utjecaju kat. Crkve na odgoj. Dosta je pročitati prva poglavlja, i uvjerit ćemo se, da je zdravi današnji odgoj jedino osnovan na načelima Kristove Crkve. Vremena se mogu mijenjati, ali pravi odgoj nikada. Vojujuća Crkva i danas nepokolebivo stoji na Kristovim načelima, pa odatle joj i snaga njezina odgoja; dok „moderni“ svijet zagažen bezrednim čudoredjem čezne za raznim sustavima, kojima bi htio svoj odgoj ustaliti. Te je misli prof. Walsch razjasnio u ovom svojem djelu, koje bismo mogli nazvati „poviješću kat. Crkve na polju odgoja“.

Knjiga je napisana kritičkim duhom, bistrinom i zanositošću misli te lakoćom stila.

Walsch-ovo djelo preporuča najzgodnije veliki stožernik Moran: „predavanja su divna i uprav potrebna čitaocima našega vremena“.

Anton Lovre Gančević, O. F. M.

James J. Walsh, M.D., Ph.D., Litt.D., LL.D.: *The Popes and Science — The History of the Papal Relations to Science during the Middle Ages and down to Our Own Time.* New York City, N. Y.: Fordham University Press (110 West 74 th Street), 1911. U 12°, str. XII+431. Drugo izdanje. Cijena 2 dollara ili 10 kr.

Danas je kod nekih uvriježena krilatica, da je kat. Crkva sa svojim vrhovnim poglavarima bila vazda

otvorena neprijateljica svake znanosti, a liječničke napose. Činjenica je, da katkada i učeniji ljudi, zadojeni žuči antikatalicizma, izgovore svega i svačega proti svemu onomu, pa bilo i znanstvenomu, što dolazi od kat. Crkve. Tako je nedavno prof. Andrew D. White, inače učenjak, ustvrdio u jednoj svojoj publikaciji, da je kat. Crkva kroz sve vijekove priječila napredak u liječničkoj znanosti. Ova White-ova tvrdnja dala je povoda sveuč. prof. Walsh-u, da ju svojski pretrese. Tako je laskoumna White-ova stavka bila povodom znamenitog Walsh-ovog djela, u kom su nanizane sjajne pohvale kat. Crkvi u stvarima, o kojima dosada ne znadosmo puno ni mi u Evropi, a ni oni s onu stranu Atlantika.

James J. Walsh, dekan i profesor povijesti liječništva i živčanih bolesti na kat. fordham-skome sveučilištu u New York-u, te profesor fiziološke psihologije u njujorškom katedralnom kolegiju, pretresuje u ovom svojem djelu sve moguće izvore, kojima će moći osvijetliti načelno stanovište kat. Crkve prema liječničkoj znanosti. Dašto da je auktoru bilo na ruku, da nam pokaže rad Papā i na polju drugih znanosti. Prof. Walsh, vrstan poznavalac prirodnih znanosti kao i priznati muž širokih stručnjačkih vidika osnvanih jedino na nepobitnim istinama, riješio je ova znamenita i teška pitanja s osobitom spremom. Sam sv. Otac Papa Pijo X. primio je posvetu djela.

Pisac si iznajprije postavlja u „Introduction“ (1—27) pitanje, da li katolički liječnici mogu mrtvace parati („dissect“ ili njem. „sezieren“)? Neprijatelji kat. Crkve tvrde, da to katolicima zabranjuju razne papinske odluke. Prof. Walsh navodi iz prošlosti razne liječničke škole, koje su nikle i cvale pod okriljem isključivo kat. Crkve, a koje očito ruše ovu neosnovanu tvrdnju. „Uvod“ nam niže lijepi broj zornih povjesnih primjera, koji nam pokazuju Crkvu kao drevnu širiteljicu liječničke znanosti. — U drugom odsječku — „tobožnja papina zabrana glede paranja“ (The Supposed Papal Prohibition of Dissection“; 28—60) iznosi prof. Walsh odluku pape Bonifacija VIII. „De Sepulturis“, da se vidi, kako protivnici krivo optužuju toga papu kao prijatelja

znanstvenog napretka. Pisac pretresa sa svakog gledišta tu „bulu“ i dolazi putem povjesnih isprava i činjenica do zaključka, da bula Bonifacija VIII., kako to i Benedikt XIV. dokazuje, ni najmanje ne smeta napretku liječništva. — Sa dvjema odsječcima „Povijest anatomije do renesanse“ („The Story of Anatomy down to the Renaissance“; 61—89) i „Zlatno doba anatomije“ (The Golden Age of Anatomy“; 90—119) riše auktor povjesni razvitak anatomije počam od srednjeg vijeka pa do šestnaestog stoljeća s osobitim osvrtom na Vesalius-a i na djelovanje kat. Crkve u području ove znanosti. — „Umišljena papina zabrana o kemiji“ („The Supposed Papal Prohibition of Chemistry“; 120—137), odsječak „A Papal Patron of Education and of Science“ ili „Pape kao štitnici odgoja i znanosti“ (138—166) govori u glavnom o utjecaju pape Ivana XXII. na ove znanosti sa bulom „Super Illius Specula“ i opisuje uspješni rad rimske Crkve sa osnivanjem sveučilišta, koja se mogu takmiti sa najslavnijim učilištima onog doba. — Naredni odsječci „Crkva i kirurgija“ (ranarstvo) u srednjem vijeku“ (The Church and Surgery during the Middle Ages“; 167—198); „Papinski liječnici“ (Papal Physicians“; 199—221); „Stanovište Papā napram liječničke odgoje i papinska liječnička škola“ (The Popes and Medical Education and the Papal Medical School“; 222—247) i „Osnutak gradskih bolnica“ (The Foundation of City Hospitals“; 248—280) mogu najljepše poučiti, što li je Crkva sve učinila na polju znanosti, da čovjeka usreći nesamo duševno, već i tjelesno. — „Crkva i iskustvena Metoda“ („The Church and the Experimental-Method“; 281—301). Ovdje prof. Walsh pokazuje, kako su najveći učenjaci bili odani sinovi kat. Crkve. Pisac napominje među drugim i Alberta Velikoga, koji se je prvi poslužio sa induktivnom znanosti. — „Churchmen and Physical Science at the Medieval Universities“ ili „Crkvojnaci i prirodne znanosti po sredovječnim sveučilištima“ (302—339) „Dante uzor sredovječnog sveučilištarca“ (The Medieval University Man and Science“; 340—362). S ovim odsječcima auktor nastavlja svoje razlaganje i neosporivo nas uvjerava sa

kritičnom poviješću, da je kat. Crkva bila uvijek prvim pokretačem nesamo liječničkih, već i svih drugih znanosti. — „Skrb Crkve za umobolne“ („The Church and the Mentally Afflicted“; 360—389). Pisac se osvrće na onu pastvu, koje se potreba posuda osjeća, a koja je dandanas tako jako zanemarena sa strane tobožnjih humanitaraca. Jedino kat. Crkva ne zazire od takove pastve ni u prošlosti ni u sadašnjosti. Svjedočanstvom su mnoge kat. ustanove i zavodi za umobolne, kojima katolici samoprijetno posvećuju dobar dio istog svojeg života. Ističem ovdje vrlo zanimive Walsh-ove rasplete o spirituaizmu i ostalim savremenim psihopatičnim pojavama, s kojima modernl psihopate — i sami duševno bolesni — kušaju riješiti bolesti uma. Posljednji osebujni otsječak Walshova djela dolazi u prvom dodatku s naslovom „Tko je protivnik napretku znanosti (Opposition to Scientific Progress“; 39.)—412)? Tu pisac kao u nekom prijelazu uspoređuje vrijednost kat. učenjaka sa vrijednošću nekatoličkih.

Sva je pitanja prof. Walsh dubokim znanjem, vješto i pronicavo, objektivno i kritički obradio. Osim kritičnosti Walsh-ovom knjigom projevava i dosljednost misli, koju često uzalud tražimo po mnogim savremenim književnim proizvodima takove vrsti. Djelo je doduše pisano u kontroverznoj metodi, ali to nipošto nije na odmet djelu, jer se u takovom obliku lakše prati i pameti tok misli u toli važnim pitanjima.

Ovim radom otkrio je prof. Walsh nekoliko lijepih stranica za obranu kat. Crkve. Mislím, da ono s temelja ruši dojakošnje protivničke nazore antikatolika o kat. Crkvi. Ono je ponosni spomenik djelovanja kat. Crkve na polju svih znanosti. Stoga stavljamo na srce hrv. inteligenciji ovu zlatnu apologetičnu knjigu, ukusno sadržajem i vanjštinom.

A. L. Gančević, O. F. M.

Keppler Dr. Paul Wilhem von.
Homilien und Predigten,
Fünfte unveränderte Auflage,
Freiburg im Breisgau i Beč 1912.
Herder'sche Verlagshandlung. U

8° str. X. + 346. Cijena K 3'70
uvez. K 4'60.

Revni i učeni biskup u Rottenburgu podao je u ovoj knjizi nekoliko izragjene uzor-homilije na uporabu i pomoć propovjednicima, što ih je on sastavio kao profesor homiletike i predstojnik homiletskog seminara sveučilišta u Tübingenu i Freiburgu, kao i nekoje propovijedi što ih je držao kao akademski propovjednik u Freiburgu. I drugi je razlog ovoj knjizi. Danas postoji struja, da se starinski običaj prvih propovjednika Crkve, kao što su sv. Iv. Zlatouski, sv. Grgur I. Vel., sv. Leon I. Vel. i dr., držati propovijedi u formi homilije opet uvede. Pa da tomu nastojanju i on sa svoje strane nešto realna doprinese, izdao je ovu knjigu. U njoj se sadržaje devet homilija, 18 propovijedi. U homilijama pretežno tumači evanđelje, a u dvijema i poslanice sv. Pavla. Propovijedi su mu većinom prigodne, napose dvije, koje je držao na euharističkom kongresu u Metz (g. 1907.) i Kölnu (g. 1909.). Na koncu knjige imade njegovo pastirsko pismo o radu. U ovim homilijama i propovijedima, koje su sa svom pomnjom obragjene, imade mnogo zlatno zrnce, mnogo dogmat-ske sadržine. Ali govorničkom nakitu, kako ga nalazimo u sličnim radnjama talijanskih, francuskih i poljskih propovjednika, nema traga. Nijemac je suhoparan, ukočen, odrezan. Knjigu preporučujemo.

Dr. J. Pazman.

Leben der seligen Margareta Maria Alacoque aus dem Orden der Heimsuchung Mariä. Nach dem von Kloster zu Paray-le-Monial herausgegebenen französischen Original. Freiburg im Breisgau i Beč 1912. Herder'sche Verlagshandlung. U 8° strana X. + 227. Cijena K 2'88. uvez. K 3'60.

Ova knjižica sadržaje životopis bl. Margarete i ujedno najstariju i najtočniju povijest, kada i kako je postala pobožnost spram presv. Srca Isusova, koja pobožnost nije više, hvala Bogu, tek neka osebujnost najpobožnijih, već opće dobro kršćan-